

V předešlých člancích jsme se podrobně podívali na záhadné okolnosti obklopující vraždu korunního prince Franze Ferdinanda v Sarajevu, 28. června 1914, a na úskočnou diplomatickou hru hranou britskou vládou během horkého léta 1914, jejímž cílem bylo zatáhnout Německo a Rusko do balkánského konfliktu. Nyní nadešel čas otevřít některé málo známé stránky této Velké války, kterou můžeme, celkem oprávněně, nazvat „Podivnou válkou“...

Samotný začátek tohoto globálního konfliktu byl neobvyklý. Až do té doby kdokoliv vyhlásil válku, začal s útočnými akcemi. Nicméně v r. 1914, po vyhlášení války Rusku, Německo okamžitě přešlo do defenzivy. Akce Berlína jsou opravdu překvapivé, ale ještě překvapivější jsou akce Rakušanů. Po zahájení války proti Srbsku si, zdá se, nevšimli, že rusko-německý konflikt vznikl kvůli nim. Ve Vídni neslyšeli německé vyhlášení války Francii. Ani nereagovali na vstup Británie do války. Vyhlásili válku Rusku 6. srpna (!), 6 dní po Německu. Skutečné boje na rusko-rakouské frontové linii začaly až 12. srpna a na rusko-německé frontě dokonce ještě později, 13. srpna 1914.

Brzy se stalo jasným, že němečtí generálové nemají separátní plán na zničení Ruska. Německý generální štáb měl plány pro případ války s Francií, kterou by Rusko podpořilo, ale ne proti Rusku! Německá armáda čelila závažným problémům, když se pokoušela zastavit velkou sílu ruské armády, která se pokoušela prokrestit si cestu do srdce Německa. Byla nucena improvizovat za pochodu, vytahovat nové vojenské jednotky ber kde ber. Zdá se, že Německo nebylo připraveno na válku s Ruskem.

A ruské armádní a politické vedení to vědělo velmi dobře, což je důvod, proč vyhlášení války německým císařem bylo v Petrohradu neuvěřitelným překvapením pro všechny. Jak císařovi, tak ruští vojáci byli ohromeni. Dokonce i car Nikolaj II byl pln úžasu. V jeho telegramu anglickému králi Georgi V, odeslaném den po německé demarši a ospravedlnění mobilizace, car Nikolaj II dal průchod svým pocitům: „Mohu oprávněně jednat, neboť mám náhlou Německu deklaraci války, která přišla jako naprosté překvapení, protože jsem dal císaři Wilhelmovi co nejkategoričtější ujištění, že mé ozbrojené síly se nepohnou, dokud budou probíhat zprostředkovatelské rozhovory.“

Světová válka začala. Na západě, po dokončení expanze své armády, ušetřili Němci zničující ránu Francii přes území Belgie. Ruská fronta byla však klidná. Prozatím ruská armáda svůj útok nezahájila! Právě tehdy bylo Německo také nuceno zahájit vojenské operace na východní frontě. Jak uvedl německý admirál Tirpitz: „Okolnosti nás donutily udeřit na frontě, což není v souladu s našimi politickými zájmy.“

Položme si jednoduchou otázku: ve vsí vážnosti, proč začala ruská armáda útočit na Němce? A proč, pak, zahájila svůj útok proti Rakousko-Uhersku?

Odpověď leží v důvodech a cílech za rozmršnou zosnovanou Angličany. Ruská armáda zahájila útok proto, že o to byla požádána svými „spojenci“ z Entente. Či spíše ani ne tak požádána, jako uprošena! A z pohledu cara Nikolaje II na to měli právo. Co se týkalo jeho, tak náhlé vyhlášení války bylo známkou neloajality a agresivity Německa, zatímco vstup Francie a Anglie do války, bez ohledu na jejich přání, bylo ukázkou jejich loajality a oddanosti jejich spojení s Ruskem. Od té doby se ruský car cítil vůči Paříži a Londýnu silně zavázán, a v důsledku toho byl car Nikolaj II ochoten pomoci Francouzům odrazit německý útok. Pomocť ke své vlastní škodě, kdy to bylo zapláceno krví tisíců ruských vojáků.

Na samém začátku války měly Anglie a Francie dva opravdové problémy, a oba měly stejné řešení. Prvním byla možnost německo-ruského usmíření. Takový vývoj událostí musel být

vyloučen jednou pro vždy. Možnost „války bez války“ zamíchala se všemi britskými mapami a zavedla jejich listivé manévry do slepé uličky. Bylo potřeba krve německých a ruských vojáků, moře krve, a pak by bylo usmíření mezi dvěma nepřáteli nemožné. Němci a Rakušané se nepřipravovali na útok, což znamenalo, že ruská armáda musela. Druhý problém Francie byl vytvořen německými vojáky, kteří si proklestili cestu Belgií překvapivě rychle a směřovali na Paříž. Řešením obou problémů Anglie a Francie tedy bylo urychlit začátek rozsáhlých vojenských operací na rusko-německé frontě.

Ofenziva proti Rusku:

- Skoncovat s možností mírového řešení konfliktu jednou pro vždy;
- Přesunout břímě války ze západní na východní frontu; a
- Začít podkopávat státní systém Ruského impéria, protože ruská armáda nebyla připravena útočit.

To je přesně důvod, proč se „spojenecké“ státy pokoušely přimět ruskou armádu zaútočit od prvního dne války. Francouzský ministr války, Adolphe Messimy, to doslova požadoval, zatímco francouzský velvyslanec v Rusku, Maurice Paléologue, „prosil“ cara Nikolaje II, aby „nařídil útok“, protože jinak by byla Francie „nevyhnutelně rozdrčena“. Generál Brusilov, hrdina první světové války a tvůrce slavné Brusilovovy ofenzivy, vzpomínal: „Na počátku války, aby zachránil Francii, (vrchní velitel) rozhodl postupovat v rozporu s válečným plánem vypracovaným dříve a rychle zahájit útok, bez čekání na dokončení soustředění a rozvinutí armád.“

Do Paříže zbývalo méně než padesát kilometrů. Žár války byl takový, že francouzské velení se chápalo jakékoliv příležitosti, jak zastavit svého nepřítele. Na počátku září 1914 téměř 600 pařížských taxíků, během několika cest, přivezlo na frontu asi 6,000 francouzských vojáků. A dokonce i tato malá posila sehrála roli: na řece Marne se Němci náhle zarazili a začali s odsunem. Historici to nazvali „zázrak na Marne“. Ve skutečnosti to však žádný zázrak, co zachránilo Paříž, nebyl. Paříž byla zachráněna desítkami tisíc zmasakrovaných a uvězněných Rusů. Během nejprudší bitvy o Paříž vtrhly na území východního Pruska dvě ruské armády pod velením generálů Samsonova a Rennenkampfa. Po prohře v bitvě u Gumbinnen začali poražení Němci ustupovat a nejvyšší velení německé armády bylo nuceno odsunout téměř 100,000 vojáků z jejich postupu na Paříž a nasadit je proti Rusům. Výsledkem tohoto nepřipraveného útoku bylo obklíčení a zničení celé ruské armády. Neschopen nést ostudu se generál Samsonov zastřelil.

Mapa bitvy u Gumbinnenu

Přání dostat co nejvíce německých a rakouských jednotek na východní frontu je společná nit, která je patrná ve všech operacích ruské armády v r. 1914. Ve stejnou dobu, kdy útočila na německé jednotky, začala další část ruské armády s útokem proti Rakušanům v Haliči, tentokrát aby pomohla Srbům. Ruské jednotky se daly do pohybu, aniž by byly zcela zmobilizovány a byly naprosto nepřipravené. Došlo zpočátku k řadě porážek, ale celková převaha ruských jednotek co se týká taktiky, zbraní a morálky udělala své. V důsledku houževnatých bojů utrpěly rakousko-uherské jednotky vážnou porážku.

Protože nepochopilo důvody a cíle stojící za světovou válkou, která vypukla, nebylo ruské

vedení dokonce ani schopné správně vyhodnotit možné směry, jakými by se události mohly vyvinout. V Petrohradu byli přesvědčeni, že válka nebude trvat příliš dlouho. Protože Německo a Rakousko zcela jistě nebudou schopny ustát celkovou sílu Entente. A ve skutečnosti by bylo Německo zničeno rychle, za podmínky, že by byly cíle všech členů Entente stejné. Nicméně Rusko bojovalo za celkovou porážku nepřítele, zatímco Britové bojovali za budoucí uspořádání světa, světa, ve kterém nebylo žádné místo pro Ruské impérium.

Samotní Angličané se masakru, který se rozhořoval, prakticky neúčastnili. Jako obvykle vedli válku přes nastrčené figury. Aby pomohli Francii, byl na kontinent odeslán Britský expediční sbor generála Frenche, skládající se ze dvou sborů a jedné jízdní brigády, celkem 70,000 lidí. Výše ztrát utrpěných ruskou armádou v jedné operaci byla větší, než ztráty všech britských expedičních sborů! Ale proč měla britská armáda tak malé počty v Evropě?

Po svém skončení byla první světová válka nazvána Velkou válkou. Iluze, že válku lze rychle ukončit, se rozpadla doslova po pár měsících, spolu se zásobami granátů. Válčící mocnosti rychle povolaly miliony záložáků do boje za svoji zemi. Učinila to každá země. Vyjma... Velké Británie. Britská armáda se stále doplňovala dobrovolníky. Jak dlouho to pokračovalo? Velmi dlouho. Všeobecná vojenská služba byla zavedena v Británii až 6. ledna 1916, 16 měsíců po začátku světového konfliktu. Celou tu dobu nebyla britská armáda schopna pomoci svým spojencům v plném rozsahu svých možností. Samo sebou, že to bylo jistě zcela náhodou. Když byli požádáni o pomoc, mohli Britové bezmocně vrtět hlavou – nemůžeme udělat nic. Naše armáda je tak malá, tak malá!

Ruská armáda byla v útoku, tentokrát na Moravě a ve Slezsku. Slezsko má uhlí a bylo důležitým průmyslovým regionem Německa, proto byli Němci nuceni opět přesunout své jednotky z francouzské fronty na ruskou. Těžké německé dělostřelectvo drtilo ruskou pěchotu bez odpovědi. Ztráty byly úžasně. Jen během šesti měsíců dosáhla výše ztrát poloviny celkových ztrát za celou válku! Válka přešla do poziční fáze – nepřítel vyčerpал své poslední připravené zálohy a Němci neměli sílu na rozhodné vítězství. Drželi se na pár kilometrech, kterých se zmocnili na francouzském území. Během komplexních okamžiků vojenských operací, v kritické době nedostatku zbraní, ani Angličané, ani Francouzi nenabídli Rusku jakoukoliv podporu. Generál Bonch-Bruevich napsal hořkou pravdu: „Jak Anglie, tak Francie nešetřily sliby. Ale sliby zůstaly sliby. Obrovské oběti Rusů při záchraně Paříže před obsazením Němci se ukázaly být marnými. S jedinečným cynismem titíž Francouzi a Angličané prakticky odmítli jakkoliv pomoci. Na každý návrh, aby dodali Rusku munici, francouzští a angličtí generálové prohlásili, že nemají nic.“ Mezitím samotní Angličané, podle svědectví britského premiéra Lloyda George, „hromadili granáty, jako by byly zlaté, a hrdě poukazovali na své obrovské zásoby granátů připravených k odeslání na frontu“. A co víc, když Rusko zaplatilo za výrobu munice v amerických továrnách, byl náklad, který byl připraven k odeslání, poslán... Angličanům. Prostě se ho zmocnili a použili pro vlastní účely. Další jednání a korespondence o této záležitosti nevedly k ničemu.

Podivné chování všech válčících panovníků v předvečer a během první světové války bylo na popud Londýna. Nestoudné vydírání a podvádění, tak „virtuózně“ uvedené v život britským ministrem zahraničí Edwardem Greyem, našlo své místo, když přišlo na Němce. Angličané také tímto způsobem tlačili na ruskou stranu barikády a po krátké pauze bylo na řadě Turecko.

Nyní nadešel čas, abychom si trochu promluvili o vstupu Istanbulu do války. Záhada zde není o nic jasnější, než během celé temné historie tohoto období. Rusko vstoupilo do války jednoduše proto, aby se bránilo. To je silná motivace, ale ruská vláda musela mít ještě jeden další, žoldácký, motiv. Jinak, pokud by Němci nabídli mír, Rusko by s ním mohlo souhlasit. Byla potřeba nějaká chutná návnada a pro Petrohrad to byly turecké průlivy. Nicméně „spojenci“ by nebyli schopni nabídnout Rusku tak vytoužené Dardanely bez účasti Turecka ve světovém konfliktu. A skutečně, samotní Angličané by byli schopni zabrat jen část tureckého území, pokud by Istanbul vstoupil do války proti mocnostem Entente. Z toho vzešla následující logika stojící za taktikou britské diplomacie: pokusit se s veškerou svoji silou vyprovokovat Turecko k podpoře Německa. Netřeba být překvapen zjevnou absurdností chování Anglie, pouze neortodoxní kroky a drzá rozhodnutí ji mohla umožnit dokončit herkulovský úkol světové války, která se řídila jejich scénářem. A později pak, po zničení Turecka během války, si Britové slavně rozdělili jeho území. Pouze Rusko nemělo dostat vůbec nic. Pro něj sir Grey plánoval občanskou válku, chaos a ztrátu území.

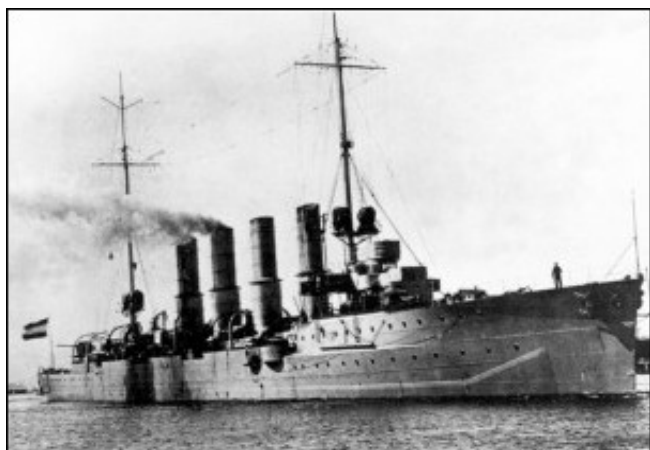
V jistou chvíli se ukázalo, že diplomatické snahy Ruska a Británie šly opačným směrem. Ruská diplomacie se pokoušela dostat Turecko na svoji stranu, nebo Turky přesvědčit, aby zůstali neutrální. Petrohrad zcela jistě nepotřeboval dalšího protivníka. Proto ruský ministr zahraničí Sazonov nabídl záruku za bezpečnost Turecka a navrácení ostrovů Lemnos. Anglická diplomacie zareagovala na tuto dohodu jen tím, že zaručila Turecku bezpečnost po dobu války. Co se týká ostrovů, Londýn to zcela odmítl. Anglie provokovala Turky téměř otevřeně, jasně „předávala“ přístupové podmínky Němcům, kteří byli připraveni vyhovět jakýmkoliv podmínkám, které by turecký stát měl.

Stejně jako běžely diplomatické hrátky, byla vedena také ofenziva a nepřátelské útoky vůči Turecku. Jako přední loďařská světová mocnost dostala Británie objednávky z mnoha států na výrobu moderních lodí. Několik let před započítím války si Brazílie objednala od Anglie třetí válečnou loď – bitevní loď vyzbrojenou 14 výkonnými 305 mm děly. Nicméně země kávy a karnevalů až tak dobře nezvážila své finanční možnosti a již se připravovala na odstoupení od objednávky, když na scénu dorazilo Turecko. Nejen, že Turecko brazilskou loď koupilo, ale tato země také zaplatila za výrobu další lodě stejného typu. V létě 1914 měly být předány zákazníkovi. Nicméně anglické firmy začaly používat všechny dostupné výmluvy, aby předání lodí zpozdily, a 28 července 1914 (v den, kdy Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku) Británie obě turecké bitevní lodě zkonfiskovala a začlenila je do své flotily pod názvy „HMS Agincourt“ a HMS Erin“.

Zatímco sir Grey usilovně „bojoval za mír“, britské ministerstvo války finišovalo své přípravy na válku. Myšlenka na světovou válku v té době nikomu na mysl nepřišla, vyjma, zřejmě, britské vlády. Což je důvod proč turecká vláda považovala zrekvírování svých lodí za tak urážlivé, za takový veřejný políček do tváře. Zajímavá logika: Rakousko vyhlásilo válku Srbsku, takže Anglie zabavila lodě Turecku. Takové akce způsobily v Istanbulu výbuch pobouření, protože výroba válečných lodí byla částečně financována veřejnou sbírkou. Neočekávaný schodek ve formě dvou výkonných lodí oslabil obrannou sílu tureckého loďstva. Byla to Anglie, kdo byl zodpovědný, ale turecká nenávist se rozšířila na celou Entente, jehož nejbližším členem bylo geograficky... Rusko.

Německé vojenské velení rozhodlo, že okamžitě využije vývoje situace, a tajně navrhlo

turecké vládě, aby si pořídila dvě nové německé lodě, které se od r. 1912 nacházely ve Středomoří. Byly to bojový křižník „SMS Goeben“ a lehký křižník „SMS Breslau“. Jak se v politice často stává, odvážné akce německého velení s cílem dostat Turecko na svou stranu zcela zapadaly do zájmů Angličanů, což je důvod, proč „SMS Goeben“ a „SMS Breslau“ dorazily do Istanbulu bezpečně a v pořádku. Tento příběh je tak zajímavý, že se na něj podíváme trochu podrobněji.

Německý lehký křižník Breslau, později turecký Midilli.

„SMS Goeben“ a „SMS Breslau“ se měly nacházet v moři ve vrcholném okamžiku začátku světové války, zatímco Anglie a Německo se měly stát každou chvíli nepřáteli. Zničení obou lodí by nebylo pro britskou flotilu, která byla nejlepší na světě, obtížné. Anglické námořnictvo jim bylo v patách, ale... umožnilo německým křižníkům proklouznout jim mezi prsty. Když Angličané opět lodě dohnali v Istanbulu, situace se již radikálně změnila. Turecká vláda oznámila, že koupila „SMS Goeben“ a „SMS Breslau“ od Německa. Takže to již nebyly německé, ale turecké lodě „Sultan Yavuz Selim“ a „Midilli“. Velení těchto lodí zůstalo německé, jen vyměnili německé čepice za turecké fezy.

„Bezstarostnost“ Britů měla vážné následky. 29. října 1914 německý admirál Souchon, poté co přijal místo hlavního velitele osmanského námořnictva, vedl svoji flotilu na moře, údajně na cvičení. A udělal to, co po něm vůdci německé vlády chtěli, a nejen německé vlády, ale také... britské rozvědky. „SMS Goeben“ zahájil palbu na Sevastopol, „SMS Breslau“ na Novorossijsk a křižník „Hamidiye“ na Oděsu. Následující ráno si ruské velvyslanectví v Konstantinopoli vyžádalo povolení, a, v rozporu s ruskými přáními, se z Turecka stal další nepřítel Ruska a nový spojenec Berlína. V důsledku toho byly splavné vodní cesty Černého moře, kterými se Rusko zásobovalo vším potřebným, zablokovány. A co víc, hlavní cesta ruských vývozů procházela právě těmito průlivy. V předvečer první světové války procházelo přes Bospor a Dardanely 60 až 70% veškerých ruských vývozů obilovin, zatímco u zboží byla tato cesta zodpovědná za téměř 34% obchodu. Rusko nyní mělo problém s prodejem svého zboží a získáváním materiálů, které potřebovalo. Nedostatky v prvních pár letech války lze v mnoha ohledech vysvětlit tragickou „náhodou“, kdy dvě německé lodě „ošálily“ britskou flotilu.

Osmanská říše v letech 1820-1924

Pokračování

Všemi možnými způsoby se spojenci dokonce vyhnuli koordinování společných akcí všemi členy Entente. Ke konci prvního roku války již vyčerpaní Němci nebyli schopni postoupit a západní fronta se stabilizovala, kdy na jedné straně dosáhla neutrálního Švýcarska a moře na druhé. Nepřítel se zakopal a neustále zlepšoval svoji obranu. Válka se vlekla a nebyly žádné známky toho, že by se blížila konci. Je podivné, že když válčili již šest měsíců, nenaučili se spojenci z Entente koordinovat své akce. Zdálo se, že mají nějaké problémy s vytvářením tlaku na Reich z obou stran zároveň. Britové se obávali takového útoku na Německo, protože Němci by nebyli schopni ho ustát, a Angličané nechtěli, aby bylo Německo poraženo rychle, neboť by to znamenalo, že Rusko by bylo na straně vítězů.

Kostnatá ruka destrukce se pomalu ale jistě začala drápat po Evropě, budoucí revoluce začínala vrhat stín na mapách Ruska, Německa a Rakouska-Uherska. To je extrémně důležitý okamžik. Němci správně pochopili co se děje, velmi rychle: „Angličané doufali, že rozdrťí naši zemi za pomoci ruského parního válce, a francouzsko-belgicko-britská armáda měla zpomalit náš útok; pokud by existovalo nějaké nebezpečí, že by Rusko zvítězilo, jejich plánem bylo ukončit válku,“ poukázal celkem správně admirál von Tirpitz.

Plán „spojenců“ fungoval dokonale – Rusko a Německo se vzájemně oslabovaly. Německý útok začal v lednu 1915 a pokračoval téměř nepřetržitě víceméně do konce léta. V důsledku toho ruské jednotky byly nuceny vzdát se Haliče, která byla obsazena dříve, a utrpěly významné ztráty. Nicméně to však nebyla katastrofa. Fronta držela pevně a opuštění Polska, po porážce v Haliči, bylo plánovanou operací pro posílení frontové linie. Německá armáda se také vyčerpala – ruská fronta pohltila všechny jejich připravené rezervy.

Alfred von Tirpitz (1849-1930)

Zatímco Rusové cedili krev, anglo-francouzské velení nedělalo nic, aby ulehčilo osudu ruské armády. Místo toho se v tichosti zabývali vojenskou výrobou. Během r. 1915 Francie zvýšila svoji výrobu pušek jedenapůlkrát, nábojnic padesátkrát a těžkého dělostřelectva téměř šestkrát. Anglie zvýšila svoji výrobu kulometů pětkrát a letadel téměř desetkrát. Možná že v mlhavém Albion a slunné Francii nevěděli o strašné situaci, ve které ruská armáda byla? Věděli to dokonale dobře. Francouzský velvyslanec Maurice Paléologue vzpomínal ve svých pamětech slova generála Aleksejeva, náčelníka ruského generálního štábu: „Naše ztráty na životech byly kolosální. Kdybychom potřebovali doplnit jen potřebný personál, nahradili bychom ho rychle, protože jsme měli v záloze více než 900,000 lidí. Nicméně neměli jsme dost zbraní, abychom mohli tyto lidi vyzbrojit a vycvičit...“

Čímž neříkám, že by spojenci Rusku nedodávali zbraně. Tak to nebylo, ale jen málo a sporadicky. Takže v r. 1915, například, „spojenci“ dodali Rusku jen 1,2 milionu granátů, méně než šestinu měsíční produkce granátů Německa. Generál Svečin napsal: „Náš požadavek na Francouze, aby objednali granáty ve svých továrnách, byl odmítnut. Ukázalo se, že nebyli ochotni přijít se stejnou obětí, jako my na začátku války, kdy jsme byli připraveni zaútočit na podporu našich spojenců. Teprve v r. 1916 nám francouzská vláda poskytla svolení nakoupit malou část produkce továrny v Creusot. Vedení továrny nemělo žádné skrupule a naučovalo nám přehnaně vysoké ceny.“

Nebylo to jen tak zbůhdarma, že Angličané nechali SMS Goeben doplout do Istanbulu a

provokovali Turecko ke vstupu do války. Ruské černomořské přístavy byly zablokovány, takže významné množství zbraní „spojenců“ bylo dodáváno přes Murmansk a Archangelsk, ale kvůli problémům s přepravou byla většina vybavení zpožděna a nikdy se nedostala na frontu. Angličané poskytli dopravní lodě pro přepravu zbraní jen pod podmínkou, že na oplátku dostanou chléb, máslo, dřevo, lihoviny a důležité strategické suroviny, které Rusko potřebovalo samo. Zanedlouho britská vláda požadovala, aby Rusko přesunulo své zlaté rezervy do Londýna, jako záruku, že za dodávky bude zapláceno. Byly tam převezeny desítky tun ruského zlata a vytvořily tam to, co je známo jako „carské zlato“. Nikdy nebylo do Ruska vráceno a nebyly proti němu poskytnuty žádné dodávky.

Koaliční partneři to neudělali proto, že by měli skutečný zájem na konečném celkovém vítězství. Tak například ať byli Němci kdekoliv, pokusili se maximálně podpořit bojovou účinnost svých rakouských, bulharských a tureckých kolegů. Avšak dokonce ještě před začátkem války vyškrtli Angličané a Francouzi Rusko ze seznamu vítězů a přidali ho na seznam zemí, které válku nepřežijí.

Zatímco válečná štěstěna se na Rusko nesmála, ruští diplomaté se pokoušeli probrat otázku poválečného uspořádání světa se svými spojenci. Jedinou možnou kořistí pro Rusko ve válce byly ceněné turecké průlivy, které fungovaly jako špunt a blokovaly výjezd ruské flotily z Černého moře. Angličané to věděli moc dobře. Byli to Angličané, kdo stovky let bránil Rusku zničit Turecko a zmocnit se Bosporu a Dardanel. A nyní je použili jako návnadu. „Extrémní potřeba posílit Rusko po jeho selhání ve východním Prusku,“ napsal Winston Churchill ve „Světové krizi“, „donutila Edwarda Greye, britského ministra zahraničí, aby dal pokyn Buchananovi, našemu velvyslanci v Petrohradu, aby již 14. listopadu 1914 informoval Sazonova, že vláda uznala, že záležitost týkající se průlivů a Konstantinopole musí být vyřešena v souladu s přáním Ruska.“

Ruský imperiální ministr zahraničí Sergej Sazonov

Na začátku r. 1915 carská vláda rozhodla, že nadešel čas si věci ujasnit. 4. března 1915 poslal ministr Sazonov „memorandum“ spojeneckým velvyslancům: „Kurz nedávných událostí vede jeho veličenstvo cara Nikolaje II k závěru, že záležitost Konstantinopole a průlivů by měla být vyřešena jednou provždy a v souladu s odvěkým přáním Ruska.“ Ruské požadavky jsou pak uvedeny: Konstantinopol, západní pobřeží Bosporu, Marmarské moře a Dardanely, jakož i jižní Trácie až k linii Midia-Enos.

Otázka průlivů byla pro spojence celkem komplikovaná a bolestivá. Souhlas s tím, že Rusko bude vlastnit průlivy a Konstantinopol znamenal, že ho pustí do zóny svých klíčových zájmů, kam Angličané nechtěli dát přístup nikomu. Ale odmítnout Rusku toto právo bylo také riskantní. Přímé odmítnutí Rusů by mohlo vehnat do akce ty, kdo chtěli uzavřít mír s Německem, což by vedlo ke stažení se Petrohradu z války. To by pak byl konec revoluce a všech plánů, kvůli kterým byla válka započata. Car Nikolaj II musel být uklidněn.

Ale velmi neobvyklým způsobem. Místo útoku na německé frontě, který by donutil Němce zmírnit svůj tlak na ruskou armádu, uštedřili Angličané a Francouzi ránu... Turecko, v pokusu zmocnit se oněch průlivů, jejichž osud již ruská vláda začala probírat. Angličané caru Nikolaji II nedali oficiální odpověď, ale urychleně se pokusili okupovat Dardanely. A aby byli krok před ruskými jednotkami, 25. dubna 1915 vylodili jednotky v Gallipoli. Jejich cílem bylo zmocnit se Dardanel a Konstantinopole a zabránit, aby se tam dostali Rusové.

Ruská vláda byla více než jen trochu znepokojena a nevrlá. Rychlost Britů dokonce přivodila

caru Nikolaji II jisté obavy, neboť zcela právem považoval průlivy za svoji přirozenou (a jedinou!) budoucí válečnou trofej. Bylo pro něj nepochopitelné, proč, místo aby pomohli na německé frontě, vydaly se anglické jednotky do Dardanel. Vysazené jednotky byly tak neočekávané, a místo tak provokativní, že rozladěná ruská vláda okamžitě požadovala, aby spojenci potvrdili, že průlivy budou předány Rusku. Britské velvyslanectví oznámilo, že „vláda jejího veličenstva provedla útok na Dardanely jen proto, že myslela na společné dobro. Velká Británie z nich nehodlá mít přímý prospěch: Velká Británie nemá v plánu se tam usadit.“

Fakta nicméně říkají něco jiného. Operace Dardanely byla připravena ve velkém spěchu, což je pro tak komplikovanou vojenskou operaci extrémně neobvyklé, neboť se jednotky vysazovaly v dobře opevněné oblasti nepřitele. O to víc, že obrana Dardanel byla v rukou Němců, kteří již před dlouhou dobou převzali velení nad celou tureckou armádou. Anglo-francouzské jednotky čelily útoku na dvacet čtyři starých osmanských pevností, kterým veleli němečtí důstojníci. Začaly těžké boje a v červenci 1915 vysadilo spojenecké velení na pobřeží další dvě divize, a pak další a další. Ztráty nebyly brány na zřetel – po obsazení Konstantinopole by byli Britové pány situace a byli by schopni zpochybnit ruské nároky na průlivy z celkem výhodné pozice. Anglický admirál Willis uznal, že „v celé historii světa nikdy nebyla taková operace, která by byla provedena v takovém spěchu a byla tak špatně organizovaná“. Co se dá dělat, když si okolnost vyžadují porušení všech psaných i nepsaných pravidel? Zároveň bychom měli poznamenat, že všechny jednotky byly evakuovány z fronty u Dardanel na počátku ledna 1916. Avšak v r. 1915, na vrcholu bojů na rusko-německé frontě, se spousta „spojeneckých“ divizí bezcílně poflakovala kolem Gallipoli...

Britské obrněné Rolls Roycey v Dardanelách, 1915

V okamžiku, kdy ruské velení začalo během německé ofenzivy v r. 1915 upadat do problémů, marně se pokoušelo získat aspoň nějakou skutečnou pomoc od spojenců. Akce zemí Entente, na rozdíl od jejich protivníků, nadále postrádaly koordinaci, což je přesně to, čím Angličané a Francouzi vysvětlovali svoji pasivitu a zdráhání navázat část německých jednotek na sebe. Ale když nedostalo naprosto žádnou podporu, trvalo Rusko na vyřešení záležitostí ohledně koordinací akcí.

Pod tlakem Petrohradu se 7. července 1915 konala v Chantilly spojenecká vojenská konference. Po téměř roce vojenských akcí zemí Entente to bylo poprvé (!), kdy se pokusily koordinovat strategické plány, aby dosáhly konečného vítězství ve válce. Na prvním rokovaní francouzský generál Joffre prohlásil, že „existující nedostatek koordinace akcí spojenci“ by mohl vést k tomu, že „by Rakušané a Němci zaměřili své hlavní útoky na spojenecké armády postupně a odstranili by je z bojů jednu po druhé“. Řešení, které se samo nabízelo, bylo jednoduché a logické: spojenecké armády, proti kterým by byl namířen hlavní útok nepřítel, by měly dostat pomoc od ostatních členů Entente. Faktický šéf ruské vojenské rozvědky, plukovník Ignatjev, jehož bratr zastupoval Rusko na konferenci, napsal: „Navzdory hezkým deklaracím nebylo možné vytvořit ústřední spojenecký koordinační orgán, což bylo z velké části vinou Anglie – rozpory mezi spojenci se ukázaly být příliš velkými.“

Aby vypracovala a koordinovala své plány, uspořádala Entente druhou konferenci v Chantilly v prosinci 1915. Nový představitel Ruska, generál Žilinski, se opět pokusil dosáhnout s koaličními partnery skutečně jasných a jednoduchých cílů. Ruské velení trvalo na tom, že útoky na západní a východní frontě by měly být provedeny zároveň. Mezi zahájením operací vedených jednotlivými armádami by neměla být žádná časová prodleva. Ruský generál se také pokusil dosáhnout řešení ohledně okamžitého útoku ostatních spojenců, pokud by byl nějaký ze spojenců napaden Němci, dokonce i kdyby přípravy na takový útok stále nebyly zcela dokončeny.

Konference Žilinskiho vyslechla a zcela souhlasila, že to, co jsme navrhli, by nepříteli neumožnilo volně manipulovat se zálohami. A o to šlo! Odsouhlasena byla jen generálova opatření, žádné specifické cíle vypracovány nebyly. Data budoucích ofenziv byla určena v memorandu sestaveném francouzským generálním štábem. Zpočátku bylo vše plánováno podle toho, jak požadoval generál Žilinski – simultánní útok na západní a východní frontě – ale pak se přišlo s „malými“ dodatky.

Podle aktualizovaného spojeneckého plánu byl útok na francouzské frontě naplánován na 1. července 1916 a na ruské frontě o dva týdny dříve. Dost času na to, aby Němci mohli přesunout své divize po železnici na druhou frontu. Jinými slovy, v plánu připraveném Angličany a Francouzi bylo Rusko opět zatíženo hlavním břemenem války a následné události nezměnily nic, bez ohledu na jakékoliv změny v politické a vojenské situaci.

Z nějakého důvodu se historici vyhýbají zajímavému vzorci: bez ohledu na to, která země vstoupila do války, a nezáleželo dokonce ani na tom, na které straně byla, bylo Rusko jedinou zemí, která si pohoršila!

Maršál Joffre v Chantilly, 1915

Rumunský vstup do války 27. srpna 1916 je toho krásným příkladem. Či spíše svědčí o vytrvalosti, se kterou „spojenci“ Bukurešť do ní zatahovali. „Z vojenského hlediska to představovalo určitý problém pro Rusko,“ napsal Mannerheim. Je široce znám názor, který různí autoři přisuzují různým vojenským autoritám. Jeho podstavuje je toto: nebylo důležité na čí straně Rumunsko do války vstoupilo, protože velikost vojenské síly potřebné k jeho zničení, nebo uniknutí před ním, byla přesně stejná. A v tom spočívá „problém“: vstup Rumunska do války nebyl ku prospěchu Entente, ale způsobil značné škody Rusku. Vojenská síla Rumunska byla velmi malá, ale země měla dlouhou hranici s Ruskem. Pokud by Rumunsko vstoupilo do války, ruská fronta by byla automaticky rozšířena. Zaplnění této mezery by si vyžádalo veškeré ruské zálohy a oslabilo by to ostatní části fronty. Což je přesně důvod, proč Angličané nešetřili úsilím, aby přinutili Bukurešť k válce. Aby byla rumunská vláda schopna vstoupit do války s lehkým srdcem, britští diplomaté jí slíbili územní zisky na úkor Rakouska-Uherska a mimořádně ujišťovali, že Rumunsko bude schopné vyhlásit válku Rakousku samo. A tak Rumuni vstoupili do války, ale válka jim byla vyhlášena Německem, Bulharskem a Tureckem.

Situace byla celkem úžasná: členové Entente, bojující proti témuž nepříteli, měli diametrálně odlišné názory na vstup Rumunska do války. Přesně tak tomu bylo i s Tureckem. Není na tom však nic překvapivého. Prostě skutečné cíle Ruska pro vstup do války a cíle spojenců byly jiné, tudíž rozdíl v jejich přístupu.

Ruská černomořská flotila také čelila novému bolehlavu: měla nyní další problém s ochranou také rumunského pobřeží před nepřátelskými loděmi. Během svého výslechu před popravou zastřelením v lednu 1920 velitel této flotily, admirál Kolčak, vzpomněl fascinující slova, která mu osobně řekl car Nikolaj II:

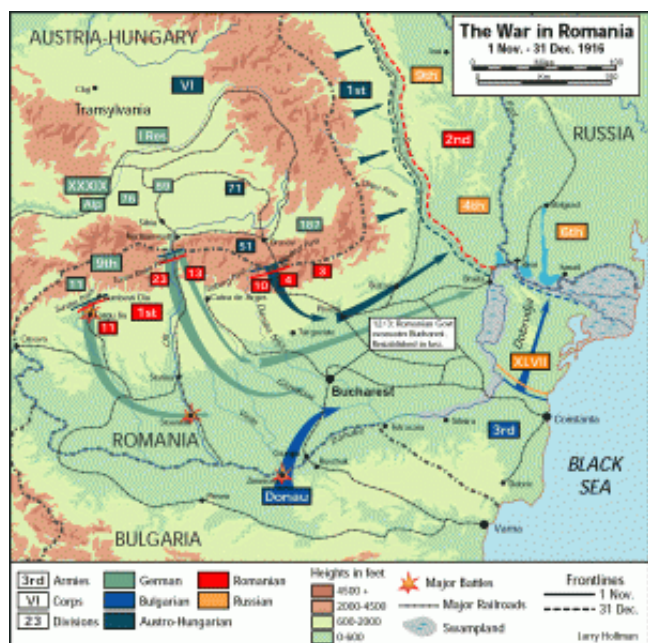
„Nemám vůbec žádné pochopení pro současný postoj Rumunska a jeho vstup do války: bojím se, že to bude neziskový podnik, který jen prodlouží naši frontu, ale francouzské spojenecké velení na tom trvá. Chtějí, aby Rumunsko vstoupilo do války stůj co stůj. Poslali zvláštní misi do Rumunska, spolu s vojenskými dodávkami a tlaku spojeneckého velení se musí podlehnout.“

V tomto ohledu je reakce francouzského velení, generála Joffre, příznačná: po zjištění, že Rumunsko vstoupilo do války, prohlásil nadšeně: „Není naprosto čeho litovat!“. Pochopíte, proč byl francouzský generál tak rozradostněn, když se podíváte na události, které vedly ke vstupu Rumunska do války.

Ruská ofenziva (Brusilovova ofenziva) skončila v srpnu 1916 a okamžitě po ní Rumuni oznámili své rozhodnutí vstoupit do války na straně Entente. Načež zahájili útok na Maďarsko, kde trochu zatlačili na rakouské jednotky. Německo reagovalo okamžitě. Němci strávili dva měsíce přeskupováním a pak 11. listopadu 1916 zahájily německé jednotky svoji ofenzivu pod velením generála Mackensena. Po rychlé porážce rumunské armády dosáhli Němci Bukurešti, kde zcela zlikvidovali všechny zbývající rumunské jednotky za tři dny, během bitvy o Bukurešť, a vstoupili do hlavního města. Během několika dnů ztratila rumunská armáda 120,000 mužů, kteří byli buď zabiti, nebo zajati, a prakticky přestala existovat.

„Rumunsko požádalo Rusko o pomoc hned na počátku vojenských akcí a velikost této pomoci se neustále zvětšovala, jak německá a rakousko-uherská ofenziva postupovala. Na začátku jara 1917 bylo na rumunské frontě, která byla asi 500 km dlouhá, 36 ruských pěších a 5 jezdeckých divizí. To znamenalo, že ruská armáda poslala přibližně čtvrtinu svých jednotek do Rumunska a nezůstaly jí téměř žádné zálohy. Navíc mělo Rusko zásobovat rumunskou armádu potravinami a vybavením, ale v té době se situace Ruska zhoršovala každým dnem. Je to učebnicový příklad, jak slabý spojenec způsobuje větší starosti, než kolik je schopen poskytnout pomoci!“, napsal generál Mannerheim ve svých pamětech.

Francouzský maršál Joffre se vytasil s požadavkem, aby 200,000 ruských vojáků bylo posláno na záchranu Rumunska. Rumunský velvyslanec Diamandy otravoval cara s plánem bukurešťského generálního štábu, podle kterého měli Rusové soustředit 3-4 sbory, projít přes hory východních Karpat a napadnout křídlo postupujících Němců. „Spojenci“ požadovali nemožné: prostě tolik vojáků v tak krátkém čase nebylo kde vzít. Proto, aniž by odmítli pomoci Rumunsku, car Nikolaj II a generál Aleksejev navrhovaný plán odmítli. Tolik záloh prostě nebylo k dispozici a stažení jednotek by nevyhnutelně nechalo frontu odhalenou a mohlo by vést k tomu, že by se nepříteli podařil průlom někde jinde. Ale zdá se, že přesně o to „spojenci“ usilovali. Jejich hysterie byla nepopsatelná. Diamandy si běžel stěžovat Paléologuovi, který poslal zprávu do Paříže, a odtud tlačili a tlačili. Jak se ukázalo, byly to ruské jednotky, kdo nakonec Rumuny zachránil, protože britské jednotky „uvízly“ na makedonské frontě a nebyly schopny „se probojovat“ na pomoc Rumunsku. To bylo snadno předvídatelné. Ruské jednotky vždy šly na pomoc svým spojencům, zatímco Angličané a Francouzi vždy měli po ruce přesvědčivé důvody, jak vysvětlit, proč to oni sami neučinili.

„Co se týká Rumunska,“ napsal A. Zajončkovsky, známý ruský vojenský teoretik a velitel jednotek na rumunské frontě, „Entente poskytla skvělý příklad vojensko-politické neshody.“ V tom smyslu, že nutili Rumunsko vstoupit do války, ale nezajistili tuto zemi proti porážce. Hádejte proč! Odkud byly německé jednotky, které porazily Rumuny, vzaty? Ze západní fronty, samozřejmě! Následně vstup Rumunska do války oslabil jak Rusko, tak Německo: v ještě větším počtu bojovaly ruské a německé jednotky proti sobě, což bylo zcela v souladu se scénářem „spojenců“. Bylo méně německých jednotek na západní frontě a více na východní, a šmahem tak byly těžkosti války nepostřehnutelně přesunuty na Rusy, kteří již utrpěli obrovské ztráty. Ruská armáda

začala mít ještě méně dělostřelectva a zbraní na kilometr fronty. Dodávky zbraní od spojenců nebyly co bývaly, zatímco nové německé divize si nikdy nezapomněly vzít sebou své dělostřelectvo.

První světová válka je doslova jako kaleidoskop tak nevídaných příkladů anglické politiky, že v jistém okamžiku člověk přestává být udiven jejich proradností. Ale ve skutečnosti příběh obklopující vstup Rumunska do války ze zbytku vybočuje, protože má ještě jeden skrytý význam. Abyste ho pochopili, musíte se obeznámit s ruskými plány z tohoto období, které byly „spojencům“ také dobře známy. Po neočekávaném vysazení Angličanů a Francouzů v Gallipoli znepokojený car Nikolaj II nařídil, aby byl vypracován plán na zmocnění se průlivů, které byly pro Rusko tak velmi strategicky důležité. Vlády Entente, jak si vzpomenete, nic nenamítaly slovně, ale došli k závěru a podnikly opatření. A zde se opět blížíme dalšímu dosti zajímavému okamžiku. Zdá se, že divize, které pokrývaly vymořivší se „rumunskou“ mezeru na frontě, byly připravovány na operaci Dardanely! Byly přesunuty na rumunskou frontu a zrušily operaci s cílem zmocnit se průlivů a Konstantinopole!

Takže tím, že donutili Rumunsko vstoupit do války, dokázali Britové zmařit ruskou operaci s cílem zmocnit se Bosporu a Dardanel. Ruské velení původně plánovalo operaci Bospor na podzim 1916, ale bylo zaměstnáno zachraňováním Rumunů, což znamenalo, že byla přesunuta na duben 1917. Ale pak k vylodění nedošlo – možné zmocnění se Bosporu Ruskem bylo jedním z důvodů, proč došlo k ruské revoluci tehdy, kdy k ní došlo – v únoru 1917...

